

2013. november

Jelenségnaptár

HOLDFÁZISOK

November 3.	12:50 UT	újhold
November 10.	05:57 UT	első negyed
November 17.	15:16 UT	telehold
November 25.	20:28 UT	utolsó negyed

A bolygók láthatósága

Merkúr: November 1-jén alsó együttállásban van a Nappal. 8-án már kereshető a hajnali ég alján, láthatósága villámgyorsan javul. 18-án már legnagyobb nyugati kitérésében van, 19,5°-ra a Naptól, ekkor majdnem két órával kel a Nap előtt, idei legjobb hajnali láthatóságát adva. Átmérője 6,6", fázisa 0,60, fényessége -0,5^m. Jó megfigyelhetősége a hónap folyamán is megmarad, a hónap végén még több mint egy és negyed órával kel a Nap előtt.

Vénusz: November 1-jén van legnagyobb keleti kitérésben, 47,1°-ra a Naptól. Az esti égbolt feltűnő égiteste, magasan a délkeleti égen. A hónap elején kettő, a végén kettő és háromnegyed órával nyugszik a Nap után. Fényessége -4,4-ről -4,6^m-ra, átmérője 25,1"-ről 37,1"-re nő, fázisa 0,49-ről 0,31-ra csökken.

Mars: Előretartó mozgást végez a Leo, majd a Virgo csillagképben. Éjfél körül kel, az éjszaka második felében látható a délkeleti égen. Fényessége 1,5^m-ről 1,2^m-ra nő, látszó átmérője tovább nő, 4,9"-ről 5,6"-re.

A Mars november 17-én hajnalban 38"-re közelíti meg a 4^m-s σ Leonist. A bolygó 0^h UT-kor kel, a legnagyobb közelség idején, 4^h UT-kor már 35–40 fok magasan fog tartózkodni. Ekkor nagy nagyítással észlelve szemmel látható lesz a Mars mozgása a σ Leonishoz és más háttércsillagokhoz képest, ami igazán ritka élmény a távcsövező amatőrcsillagászok számára.

Jupiter: Kezdetben előretartó, majd 7-étől hátráló mozgást végez a Gemini csillagkép-

ben. Késő este kel, az éjszaka nagy részében látható a délkeleti-déli égen, mint feltűnő égitest. Fényessége -2,5^m, átmérője 43".

Szaturnusz: Előretartó mozgást végez a Mérleg csillagképben. November 6-án van együttállásban a Nappal. A hónap végén újra kereshető a hajnali délkeleti ég alján. Fényessége 0,5^m, átmérője 15".

Uránusz: Az éjszaka nagy részében kereshető a Pisces csillagképben. Hajnalban nyugszik.

Neptunusz: Az éjszaka első felében figyelhető meg az Aquarius csillagképben. Éjfél körül nyugszik. Mozgása 13-án vált hátrálóból előre tartóra.

Kaposvári Zoltán

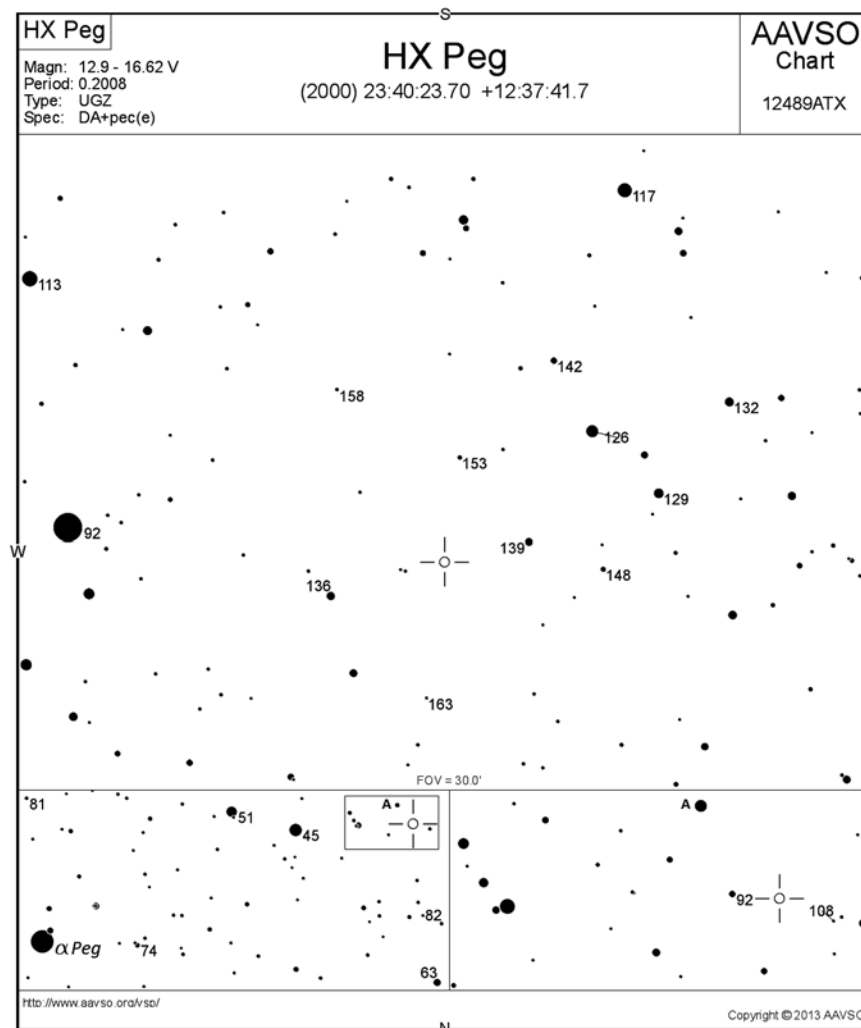
Mélyég-ajánlat: NGC 752 NY And

Ezúttal egy fényes, binokulárral is jól látható csillaghalmazt ajánlunk megfigyelésre: az NGC 752 a γ Andromedae-hez közel található, nagyjából egyharmad úton a csillag és az α Tri között. A szétszórót, kb. 1 fokos nyílthalmaz összfényessége 5 magnitúdó körüli, ezért sötét égbolton szabad szemmel is látható. Megfigyeléséhez célszerű binokulárt vagy rövid fókuszú távcsövet használni. Látványa 10x50-es binokulárban egy bikafejet formáz, amelynek szarvait az előtércsillagok láncai képezik. 10 cm körüli műszerrel a sejtelmesen szétterülő halmaz csillagaira bontható.

Sánta Gábor

A hónap változója: a HX Pegasi

A viszonylag csillagszegény, ezért sok változós számára kissé riasztónak ható csillagképek egyike a Pegazus. Talán ezért is fordult eddig kevés figyelem e havi ajánlónk tárgyára, pedig a HX Pegasi könnyen

„becserkészhető”, az α Pegasitól mintegy 7 fokra található 4,5^m-s 70 Pegasai melletti jellegzetes csillagig segítségével. A HX Peg besorolása szerint UGZ típusú, így várhatnánk a csoportra jellemző fényállandósulások, ún. „standstill”-állapotok gyakori jelenlétét fénygörbéjén. Ilyenek azonban meglehetősen ritkán és csak rövid ideig fordulnak elő nála (legutóbbi hosszabb időszaka 2007/2008 fordulóján volt), a csillag évekig képes, 20–25

napos periódussal le-fel szánkázni, csupán amplitúdóját változtatja jelentős mértékben. Így fényessége átlagosan 12,9 és 15 magnitúdó között változik, de nem ritkán felszökhet 12,5^m fölé, majd hirtelen lezuhanhat 16^m-ig is. Az AAVSO „The Z CamPaign 2013” elnevezésű felhívásában kiemelten szerepel ez a nyughatatlan törpenóva, amelyet gyors változásai miatt ajánlott naponta észlelni.

Bagó Balázs